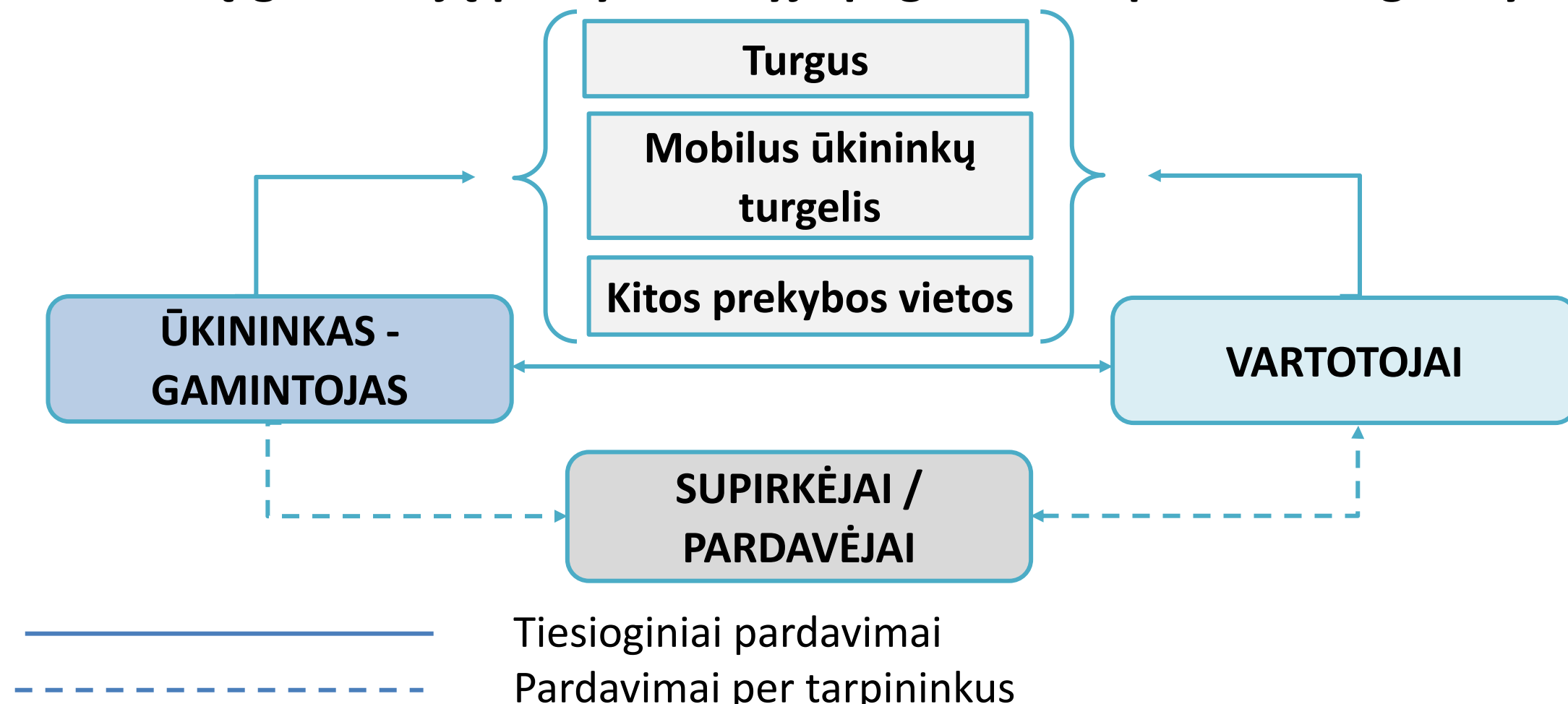

IŠLAIDŲ VALDYMAS TRUMPOSIOSE MAISTO TIEKIMO GRANDINĖSE

Neringa Stončiuvienė, Dalia Juociūnienė, Danutė Zinkevičienė
 Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademija

Tyrimo tikslas – aptarus mokslinėje literatūroje aprašomus išlaidų valdymo principus, pateikti rekomendacijas išlaidų valdymui trumposiose maisto tiekimo grandinėse.

Ūkininkų-gamintojų prekybos ūkyje pagamintais produktais galimybės

Išlaidų valdymo tikslai TMTG

Organizuojant ir įgyvendinant prekybą ūkyje išaugintais maisto produktais svarbiausiais ūkininkų, TMTG dalyvių, tikslais galima išskirti produkcijos savikainos kalkuliavimo bei finansinių ataskaitų sudarymo, įmonės veiklos planavimo ir prognozavimo, kainų nustatymo ir pelno apskaičiavimo tikslus. Visi jie stipriau ar silpniau koreliuoja tarpusavyje. Svarbiausiu galima laikyti savikainos kalkuliavimą.

Savikainos rūšys ir jų sudėtis (parengta autorių)

Savikainos rūšys	Savikainos sudėtis	Išlaidų pavyzdžiai
Gamybinė savikaina	Tiesioginės ir netiesioginės gamybos išlaidos	Gamybos išlaidos: samdomų gamybos darbuotojų darbo užmokestis su priskaitymais, sėklos, trąšos, pašarai, augalų ir gyvūnų apsaugos priemonės, kuras, su biologinio turto auginamu ir produkcija susijusio ilgalaikio turto nusidėvėjimas ir kt.
Pilnoji savikaina	Gamybinė savikaina + bendrosios ūkio išlaidos	Bendrosios ūkio išlaidos: telefono, interneto, pašto, buhalterinės apskaitos tvarkymo paslaugos ir kt.
Komercinė savikaina	Pilnoji savikaina + pardavimo išlaidos	Pardavimo išlaidos: samdomų pardavimo darbuotojų darbo užmokestis su priskaitymais, pardavimo vietos nuoma, mokėjimai tarpininkams ir kt.

Kainodaros principai ir jų derinimas TMTG

„Išlaidos plus“ metodas - kaina nustatoma remiantis faktiškai patirtomis išlaidomis plus pelno norma. Taikant šį kainos nustatymo metodą siekiama padengti ūkio patirtas išlaidas ir uždirbti numatytą pelno normą. Taikomosiose studijose numatoma, kad „plus“ turėtų sudaryti apie 10 proc. Kainai nustatyti mokslininkai siūlo rinktis nebūtinai visas išlaidas, pavyzdžiui, pasirenkant kainos nustatymo pagrindus tik kintamąsias (priklausomas nuo veiklos apimtys) arba tik gamybos išlaidas. Tačiau tokiu atveju siekiant atsipirkimo, reikia didinti ir pasirenkamą pelno normą.

Rinka grįsta kainodara taip pat gali būti įvairiapusė, kai kaina yra formuojama atsižvelgiant į konkurentų kainas arba prekių paklausą (Avlonitis, Indounas, 2006). Kainą derinant prie konkurentų kainų, ji gali būti nustatoma aukštesnė, žemesnė arba panaši į konkurentų kainas, taikomas tiems patiems produktams. Kaina gali būti formuojama atsižvelgiant į prekių paklausą, tai reiškia, kad pardavėjas stengiasi patenkinti pirkėjų interesus. Tačiau tuo pačiu metu jis pats atsiduria rizikingoje situacijoje, kad gali nepadengti patiriamų išlaidų.

Taigi, formuojant kainas teisingiausia derinti tarpusavyje abu kainodaros metodus. Pats palankiausias kainų nustatymo scenarijus būtų toks, kai kaina padengia patiriamas išlaidas, dera su konkurentų kainomis ir patenkina vartotojų lūkesčius.

Produktų pardavimo rezultatų apskaičiavimo pavyzdžiai (parengta autorių)

Rodikliai	Produktai							
	Vištų kiaušiniai (pakuotė 10 vnt.)			Česnakai kg			Burokėliai kg	
Gamybinė savikaina Eur	1,30			4,00			0,16	
Pilnoji savikaina Eur	1,45			4,30			0,18	
Pardavimo kanalai	Supirkėjams	Turguje	Mobiliame turgelyje	Turguje	Mobiliame turgelyje	Internetu	Supirkėjams	Mobiliame turgelyje
Pardavimo išlaidos Eur	0,01	0,11	0,07	0,20	0,13	0,10	0,03	0,05
Komercinė savikaina Eur	1,46	1,56	1,52	4,50	4,43	4,40	0,21	0,23
Pardavimo kaina Eur	1,50	2,20	2,20	4,70	4,70	4,70	0,25	0,50
Pardavimo rezultatas Eur	+0,04	+0,64	+0,68	+0,20	+0,27	+0,30	+0,04	+0,27